

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У ЈАГОДИНИ

Б 821-93.09

DANOJLIĆ M.

Naivna pesma

821 . 163 . 41-93 . 09"18/19"

000030453

COBISS e

Данојлић

НАИВНА ПЕСМА

огледи и записи
о дечјој књижевности

романе. Али онда није било оволико специјализованих, уз то живих дечјих писаца.

Да сам данас дете, опет бих копао по забрањеним, или бар не препоручљивим књигама. (И као одрастао то, кад год могу, чиним.) Због тога мислим да деца имају право да читају све што им дође до руку, а нарочито оно што одрасли од њих скривају. Оно што се од њих скрива, то им је најпотребније. Да није тако, зашто би се скривало?

1978.

ЗМАЈ

I

Код Змаја најпре пада у очи безмерна, несудржана отвореност, окренутост ка другима. Његово је дело увек рачунало на читаоца, те, свесно свог утицаја, бринуло читаочеве бриге. Одатле до обраћања деци само је један корак. И доиста, управо у деци Змај је нашао средину која је у потпуности одговарала његовој наглашеној склоности ка поучавању, и екстровеерованој природи његовог дара. И у својим озбиљним песмама он је, скоро увек, у једном од та два положаја: или поучава, или је до тугаљивости једноставан. Тако се десило да се неке његове озбиљне, чак програмске песме (*Песма о ђесми*, рецимо), или лирске (одељци *Ђулића*), или сатиричне (*Нарог*), хумористичке (*Цићанин хвали своја коња*), данас почну препоручивати деци.

Неуморан радник, песник полетан и говорљив, Змај је умео природно и лако да саобраћа са читаоцем: особина на коју модерни дух гледа са подорењем, али с којом, изгледа почиње опредељи-

вање за дечју поезију. Јер оно што у песми за одрасле личи на доброћудну неусиљеност, на сумњиву лепоречивост и доколицу, у дечјој песми добија пуну вредност, смисао и посебну делотворност.

И тако – јасан, приступачан, сараднички предусретљив, Змај се, као поборник примењене, ангажоване поезије, морао повући с терена на којем су се већ зачињали сложенији песнички системи. Такав степен и обим ангажованости био је изузетан чак и за оно време, које није сумњало у утилитарну функцију књижевности, али је, ипак, имало прилично високу представу о надахнућу. Надахнут или само подстакнут, понесен или изазван, Змај је певао без предаха. Видимо га таквог, радишног и свуда присутног, у целој другој половини деветнаестог века, у свакој години, сваком месецу, као работника који уједанпут силне послове обавља: пише сад лирске, сад сатиричне, сад пригодне, сад дечје песме, преводи и адаптира са неколико језика, уређује листове које често сам самцац испуњава. И тако све до смрти, без одмора и застанка. У децембру хиљаду осамсто и неке он ће, као и обично, написати стиховани поздрав години која долази, да би, мало касније, римованом добродошлицом наздравио оној која почиње. Овај честити Војвођанин коме је Српство *мајка и бабајка*, с љубављу је певао о свим словенским народима што ће се, касније, здружити у Југославији: испуњавање дуга, још једном, и то према будућности.

Змајева песничка радионица је једна мала, увек бучна и увек упослена воденица подигнута на широкој реци друге половине XIX века. На догађаје песник се одазива скоро аутоматски: Змај је највећи песник српског новинарства, или највећи новинар српске поезије. Писао је за сутрашњи број свог и туђег листа, за вечерашњу приредбу, за годишњицу смрти, све са једнаким жаром, брзо, паметно, лако, па и олако. Као какав дежурни песник, спреман да се у свако доба дана и ноћи одазове на позив.

Овакав однос према поезији, срдачна распричаност и везаност за свакодневно и пролазно, већ у оном тренутку били су штетни за бољи песнички глас. Такозвана примењена поезија никад у нашој средини није била на високој цени; она може да опстане једино у културно самоувереним заједницама. И то је, свакако, био један од разлога што се Змајев одвећ једноставан и отворен таленат окрепуо деци, то јест дечјој песми, као облику о којем нико није водио рачуна, где се могло бити и наиван и поучан, и примењен и разговорљив. И како је залазио у године, песник се све искључивије посвећивао дечјој песми. У исто време у младој, обновљеној српској држави јачао је и ширио се школски систем; Змај се у њ целим бићем уградио. Само њему, једином, било је дано да буде просветни песник: био је први, позван и прозван. Узвик „Дижите школе, деца вас моле!“ песнички је танушан, али смешан и бесмислен није. Са подизањем

